

Húsvét ünnepe után 4. vasárnap (Cantate)

► Jak 1,16–21

Mindig a fénybe nézz!

A vasárnap jellege

Cantate vasárnapja a 98. zsoltár örömhírét hordozza: „Énekeljetek az Úrnak új éneket!” A feltámadott Jézussal való találkozás öröme ragyogja be az egyházi év e szakaszát. Ahogyan a szabadságot átélő nép vagy az isteni csodákat megtapasztaló bibliai alakok énekkel dicsérték Istent, úgy dicsérheti ma is a hálaadó gyülekezet a győztes Urat kimondhatatlan jóságáért.

Az „új ének” azonban nemcsak dicséret, hanem figyelmeztetés is: a feltámadott Krisztus népének öröme szükségszerűen más, mint a korábbi dallamok. A húsvéti eseményekben Isten helyreállította az emberrel való kapcsolatát; ebből fakad az új állapot, az új öröm és az, hogy a Megváltó az üdvösség útjára vezeti az övéit.

Amit a textusról tudni kell

Jakab levele olyan hívőkhöz szól, akik Krisztushoz tartoznak, mégis belefáradtak a hit útjának monotonijába. Az „új ének” öröme halványul, a hit és az élet kapcsolata meglazul. A levél ezért a hétköznapi küzdelmekre, a hit terheire és az élethosszig tartó Krisztus-követés lehetőségére irányítja a figyelmet.

A modern kutatás részben éppen e hangsúlyok miatt kérdőjelezi meg a szerzőséget. Mivel Jakab, Jézus testvére korán mártírhalált szenvedett, felmerül, hogy a levél későbbi, Jakab nevében írt (pseudepigráf) irat. Ezt támaszthatja alá a retorikailag fejlett görög nyelvezet, a kevés konkrét utalás Jézus földi életére, valamint a már kialakult egyházi struktúra feltételezése. Mindez

a prédikáció szempontjából azért lehet fontos, mert a levél helyzete párhuzamot mutat a mai egyházzal: a kezdeti, intenzív parusziavárás halványul, és a második eljövétel egyre tágabb időhorizontba kerül.

Az adott igehely az 1. fejezet nagyobb gondolati egységéhez kapcsolódik. A levél kezdete a kísértések témáját tárgyalja: a próbákban való helytállás erősíti a hitet, ugyanakkor világossá teszi, hogy a kísértés nem Istentől ered. Oka az ember saját gyengesége, amely bűnhöz és halálhoz vezet – de semmiképpen nem Isten cselekvéséből fakad.

A perikópa megértése

A textus egy erős felszólító felütéssel indul a 16. versben, amely feltételezi egy új téma kezdetét, azonban ez csak részben igaz. A kísértésekről szóló – eddig zömében negatív előjelű – kifejtés Isten személyének tárgyalása által megváltozik, és a látványos képekkel illusztrált üzenet megoldási javaslatokat kínál az eddig nehezen értelmezhető kérdésekre.

Az ige leglátványosabb képe a „világosság Atyja” kifejezés, mely mellé erős ellentéppárokot helyez a szerző. A fény és árnyék játékának összetettsége jól illusztrálja az ige mondanivalóját, amely épp az Isten változhatatlanságáról szól.

A „világosság Atyja” kifejezés stilisztikailag kifinomult és páratlan kép, egy kozmológiai-teológiai metafora, amely tartalmilag ötvözi a köznapit antik és az ószövetségi istenfelfogás ismerős elemeit. A textus nyitómondatainak üzenete egyszerűen úgy foglalható össze, hogy a földi tapasztalat szerint a világosság után sötétség is következhet, de mivel Jakab levele szerint Isten maga a világosság, benne nincs sötétség. Ezért a kísértések nem vezethetők vissza Istenre, és nem igazolható, hogy Isten lenne a kísértés forrása.

Az isteni hatalom nagyságát és a teremtményi lét realitását a „felülről” és az „alá” kifejezések

is érzékeltetik, melyek megmutatják, hogy azzal a küzdelemmel, mellyel az ember a földi lét számos pillanatában szembesül – a kísértések és a bűn realitásában –, az Istennek nem kell szembeesnie. Mégsem következik ebből, hogy ne tudna segíteni, éppen ellenkezőleg: a szabadulás ajándékát – a húsvéti üzenet fényében – egyedül ő tudja megadni az erre vágyó ember számára.

Ennek az ajándékozási folyamatnak a szépségét szintén egy gyönyörű képpel illusztrálja a szerző. A születés kifejezésével, mely által metaforikusan a Krisztust valló közösségbe való beilleszkedést akarja jelképezni a szerző, nem csak itt találkozhatunk – hisz már a 15. versben is említi ezt a metaforát, de ott negatív üzenetet hordoz, és a bűn terjedését jelképezi; a 18. versben Istenre vonatkoztatva pozitívvá formálódik a kifejezés és annak megjelenítése, hogy az Isten nem a halált, hanem az életet munkálja, és új életre hív.

A születés vagy Istenre találás lehetőségét a saját korának összefüggésében egyértelműen az igehirdetés szolgálatához köti Jakab az „igazság igéje” kifejezéssel, és kijelenti, hogy mindannak a változásnak, melyről eddig szólt levelében, a helyszíne nem lehet más, mint az Isten igéje köré gyűlt közösség.

Egy érdekes szóra bukkanhatunk még ennek a nagy gondolatívnek a zárásaként. Az ἀπαρχή, leggyakoribb fordításban ’zsenge’ kifejezéssel Jakab a megváltás és a hitre jutás páratlanságára és ennek az eseménynek az újszerűségében rejlő lehetőségekre akarja felhívni a figyelmet. Pál apostol is sokat használja ezt a kifejezést; a szó valódi jelentése talán Jel 14,4-ben mutatkozik meg leginkább, ahol a megváltottak első közösségére utal, amely egyszerre hordoz magában hatalmas megtiszteltetést, de páratlan felelősséget is.

A 19. verstől megváltozik a szöveg szerkezete, és a mély teológiai metaforák használatát felváltja egy tömören megfogalmazott gyakorlati útmutatás. Úgy is fogalmazhatunk, hogy Jakab gyakorla-

ti teológiája a mindennapi életben megvalósuló hitre vonatkozik, és döntő kérdése, hogy a meg-lévő – gyakran megkövesedett – életmódból hogyan tud az ember kilépni a Jézus üzenetében rej-lő erőforrások által.

Fontos látni, hogy a 16. versben elhangzott ál-talános intéshez hasonlóan ez a 19. versben induló gondolategység is újra általános érvényű üzenet-ként interpretálódik, így jelezve az olvasó számá-ra, hogy senki sem vonhatja ki magát alóla, aki Krisztust Úrnak vallja.

A hallás és a cselekvés kérdését kezdi el ki-bontani a szerző, amely az evangéliumok tanul-ságos történeteire vezeti tekintetünket. A hal-lás jelentősége és dicsérete Mária és Márta tör-ténetében erős üzenete Jézusnak (Lk 10,38–42), ugyanakkor Lk 6,16–19-ben viszont óva int a Mester attól, hogy pusztán csak a hallgatásra helyezzük életünk fókuszát a cselekvő jelenléttel szemben. Ezt az ellentétet oldja fel Jakab azzal a gondolattal, hogy megerősíti a hallás jelentősé-gét a hit összefüggésében, sőt tovább árnyalva a képet, némiképpen a cselekedetek visszafogásá-ra is biztat a szólásra való késedelem kapcsán, amellyel az átgondolt bizonyágtétel jelentősé-gére akarja felhívni a figyelmet. Inti az olvasót a végiggondolatlan, sőt talán teológiailag ki-forratlan és elkapkodott igei alapú megnyilat-kozásoktól, majd hirtelen váltással a harag témájára fordítja az olvasó tekintetét. Első olva-sásra talán nem is értjük, hogyan kapcsolódik az eddigiekhez ez az új kifejezés, de ha a böl-cességirodalomra vetünk egy pillantást, ahol a harag elleni figyelmeztetés (JSir 1,22; Péld 15,1) összefüggésben van a visszafogottság, az óva-tosság és az önuralom ethoszával, talán érthe-tővé válik a kép.

Így jutunk el igénk záró gondolatához, mely egyfajta összegzése is a hallottaknak, melyben – a páli képet használva – az új ember felöltö-zéséről hallhatunk Jakabtól, összekötve egy má-sik metaforával, amely a tavaszi kerti munkák egy fontos feladatát jeleníti meg. A beoltás ké-

pével úgy érezheti Jakab, hogy talán még job-ban tudja illusztrálni az Isten ígéje által az em-berben végbemenő folyamatokat, amelyek egy külső erő munkája által új létállapotot eredmé-nyeznek, így elengedi a kezdő gondolatban hasz-nált öltözködési képet, és ezzel a látványos ol-tásképpel zárja gondolatait.

Igehirdetési vázlat

Tud-e segíteni?

Még a keresztény ember életében is újra és új-ra felbukkan a kishitűség. Amikor nem látjuk a kiutat, amikor próbák és kísértések hullámai csapnak össze felettünk, könnyen megszületik bennünk a gondolat: talán Isten nem kitartást vár, hanem egyszerű belenyugvást az új hely-zetbe. A minket körülvevő világ is ezt sugallja – alkalmazkodj, fogadd el, éld túl. A hűség és az állhatatosság ilyenkor tehernek tűnik, nem ajándéknak.

Ebből a belső bizonytalanságból fakad az a kí-sértés is, hogy bukásainkat vallásos szólamokkal fedjük el. Könnyű teológiai igazságokat monda-ni, amelyek látszólag megmagyarázzák a megma-gyarázhatatlant, és gyorsan helyreállítják a lelki egyensúly illúzióját. De ez önbecsapás. Nem gyógyulás, csak elfedés.

Jézus segítsége egészen más. Ő nem hitigaz-ságokkal takarja el a bűnt, hanem keresztje által megszabadít annak rabságából. Nem elfed, ha-nem elvesz. Nem kozmetikázza életünk megrom-lott viszonyait, hanem új alapokra helyezi azokat. Ez az út sokszor fájdalmas, mert valódi szembe-nézést kíván, de éppen ezért vezet valódi gyógyu-láshoz. Krisztus nem beletörődést kínál, hanem megújulást; nem magyarázatot a bukásra, hanem erőt az újrakezdéshez.

Tud segíteni!

Az élet terhei és a kísértések hullámai között kü-lönös erőt ad Jézus példája. A megkísértés idején

nem háritotta a felelősséget, nem keresett kibúvót, és nem gyártott magyarázatokat önmaga igazolására, hanem engedelmes maradt, és határozottan ellenállt a kísértő szavának. Ebben rejlik a mi reménységünk is.

Mivel valóságos emberként élte át a kísértést, ismeri a mi küzdelmeink súlyát. Nem kívülállóként szemléli harcainkat, hanem együttérző Úrként közbenjár értünk, amikor elbukunk, és erőt ad a kitartáshoz. Engedelmessége által legyőzte a bűn hatalmát, ezért az ő erejében bízva mi sem maradunk magunkra a próbák idején, igéjében bátorít és erősít.

És ha mégis elesünk, a kereszt nem a vég, hanem az újrakezdés helye. Krisztus nemcsak példát ad, hanem lehetőséget is kínál: felemel, helyreállít és továbbvezet. Így a valódi kérdés nem az, hogy képes-e segíteni – hanem az, hogy készek vagyunk-e elfogadni a segítségét. Mert a változás elutasítása nagyobb veszteség, mint bármely kudarc, amelyből még fel lehet állni.

További javaslatok az igehirdetéshez

Lekciók

Jn 16,5–15; Ézs 12,1–6

Énekek

EÉ 233, 318

Imádság

Köszönjük, Urunk, hogy nem a bukásaink magyarázatát adod, hanem az újrakezdés lehetőségét. Add, hogy ne a beletörődés útját válasszuk, hanem a megújulás reményét. Taníts bennünket hallgatni a te igédre, és engedelmes szívvel cselekedni akaratom szerint. Ámen.

Illusztrációk

VERS

Szabó Lőrinc: *Semmiért egészen* (részlet)

Kit törvény véd, felebarátnak
Még jó lehet;
Törvényen kívül, mint az állat,
Olyan légy, hogy szeresselek.
Mint lámpa, ha lecsavarom,
Ne élj, mikor nem akarom;
Ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan
Börtönt ne lásd;
És én majd elvégzem magamban,
Hogy zsarnokságom megbocsásd.

DALSZÖVEG

Kovács Ákos: *Mindig a fénybe nézz...*

Mindig a fénybe nézz
Mert szebbet még soha nem láttál
Biztos a fénybe érsz
Ha fel tudsz állni, mikor elbuktál
Még bírnod kell
Nem felejtheted el
Hogy az a nyughatatlan szív
Lobog benned

Felhasznált irodalom

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közössége, Veszprém.

MÜHE, Ralf 2025. *Der Brief des Jakobus und der Brief des Judas*. Bibellesebund Verlag, Marienheide.

WISCHMEIER, Oda 2024. *Der Brief des Jakobus*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen.

■ PONGRÁCZNÉ GYÖRI BOGLÁRKA